

Finansdepartementet
fi.remissvar@regeringskansliet.se

Betänkandet Övergångsrestriktioner – ökat förtroende för offentlig verksamhet (SOU 2023:45)

Fi2023/02375

Sammanfattning

Konkurrensverket anser att det behövs regler och rutiner som hindrar offentligt anställda från att utnyttja den kunskap och de kontakter de förvärvat i samband med sin anställning för att ge sig själv eller en ny arbetsgivare konkurrensfördelar. Konkurrensverket tillstyrker därför förslaget om att myndighetschefer ska omfattas av förslaget om övergångsrestriktioner med de begränsningar och undantag som föreslås.

Konkurrensverket ser ett behov av en reglering som kan utsträckas till att även omfatta vissa andra anställda, men anser att införandet av en generell reglering om eventuella övergångsrestriktioner för anställda på förvaltningsmyndigheter kan komma att ha avsevärda konsekvenser för dessa myndigheters möjligheter och kostnader för att rekrytera den personal de behöver för att bedriva verksamheten på ett effektivt sätt. Konkurrensverket anser att dessa konsekvenser behöver belysas utförligt och förslaget övervägas ytterligare innan en sådan reglering eventuellt införs.

Konkurrensverket tillstyrker förslaget om att den aktsamhetsbestämmelse som i dag gäller för statsråd och statssekreterare ska gälla för alla arbetstagare.

Utgångspunkter

Konkurrensverket har i uppdrag att verka för en effektiv konkurrens i privat och offentlig verksamhet samt en effektiv offentlig upphandling till nytta för det allmänna. Yttrandet avgränsas till sådana aspekter som följer av Konkurrensverkets ansvarsområden. Yttrandet följer den struktur och de rubriker som används i betänkandet.

Konkurrensverket anser att det är viktigt med en ändamålsenlig rörlighet på arbetsmarknaden som innebär att arbetsgivare kan rekrytera den kompetens och arbetskraft de behöver och att arbetstagare kan byta arbete för att få förmånligare anställningsvillkor, mer stimulerande arbetsuppgifter och bättre utvecklingsmöjligheter. Samtidigt är det angeläget att det finns regler och rutiner som hindrar offentligt anställda från att utnyttja den kunskap och de kontakter de förvärvat i samband med sin anställning för att ge sig själv eller en ny arbetsgivare konkurrensfördelar.

Konkurrensverket anser att offentlig verksamhet bör organiseras och regleras på ett sätt som innebär att utrymmet för korrupktion och andra former av otillbörlig påverkan eller utnyttjande minimeras. Samtidigt är det viktigt att det inte skapas oproportionerliga kontrollapparater eller hinder som gör att verksamheterna inte kan bedrivas på ett effektivt sätt. Det är angeläget att det inte skapas regler och incitament som gör det mindre attraktivt för arbetstagare att arbeta inom den offentliga sektorn, eftersom det skulle göra det svårare och kostsammare för myndigheter att rekrytera den kompetens de behöver för sina verksamheter.

7.3.5 Myndighetschefer bör omfattas av reglerna om restriktioner

Konkurrensverket bedömer att även myndighetschefer under regeringen får sådana kunskaper och möjligheter som gör det angeläget, inte minst i syfte att upprätthålla förtroendet för staten, att även de omfattas av restriktioner. Verket tillstyrker därför förslaget om att myndighetschefer bör omfattas av reglerna om övergångsrestriktioner.

7.4.2 Anmälningsskyldigheten bör begränsas

Konkurrensverket har inga invändningar mot utredningens förslag att anmälningsskyldigheten inte ska omfatta övergångar till uppdrag eller anställningar i kommuner, regioner eller andra kommunala företag eller organisationer, inte heller mot att anmälningsskyldigheten inte ska omfatta en övergång till politiska partier eller till uppdrag eller anställningar i internationella organisationer.

7.6.1 Rätten till ersättning vid etablering av näringsverksamhet

Konkurrensverket instämmer i att det inte är rimligt med regler som innebär att en person, genom att anmäla sin avsikt att etablera näringsverksamhet med en inriktning som riskerar att ge upphov till en intressekonflikt, kan skapa en rätt till ersättning som annars inte hade funnits och tillstyrker därför förslaget att den som efter sin avgång från uppdraget eller anställningen avser att etablera näringsverksamhet och till följd av restriktioner inte kan bedriva verksamheten under viss tid, under sådan tid inte ska få rätt till ersättning.

8.1.5 Arbetstagare hos förvaltningsmyndigheter bör omfattas av en reglering

Konkurrensverket anser att det är viktigt för förtroendet för myndigheter och det demokratiska systemet att offentliga verksamheter organiseras och regleras så att

utrymmet för korruption och andra former av otillbörlig påverkan eller utnyttjande minimeras. Samtidigt är det viktigt att det inte byggs upp oproportionerliga kontrollapparater eller hinder som gör att verksamheterna inte kan bedrivas på ett effektivt sätt. Det är därför viktigt att det inte skapas regler och incitament som gör det mindre attraktivt för arbetstagare att arbeta inom den offentliga sektorn, eftersom det skulle göra det svårare och kostsammare för myndigheter att rekrytera den kompetens de behöver för sina verksamheter.

Konkurrensverket anser att det kan vara lämpligt med regler och rutiner som hanterar situationer när offentligt anställda börjar arbeta för privata företag och instämmer i utredningens bedömning att risken för intressekonflikter inte bara gäller statsråd, statssekreterare och myndighetschefer utan även kan omfatta andra anställda.

Konkurrensverket anser dock att förslaget att införa en generell reglering om eventuella övergångsrestriktioner för anställda på förvaltningsmyndigheter kan komma att ha påtagliga konsekvenser för dessa myndigheters möjligheter och kostnader för att rekrytera den personal de behöver för att bedriva verksamheten på ett effektivt sätt. Konkurrensverket anser att dessa konsekvenser behöver belysas utförligt, och förslaget därefter övervägas ytterligare, innan en sådan reglering eventuellt införs.

Konkurrensverket ser dessutom en uppenbar risk att myndigheterna kan komma att tillämpa reglerna olika, och att myndigheter som väljer ett mer strikt förhållningssätt kan få såväl högre lönekostnader som svårigheter att rekrytera den personal de behöver, medan andra som har en mindre strikt tillämpning kan erbjuda bättre framtida karriärmöjligheter för den aktuella personalen. Konkurrensverket anser därför att det är önskvärt att det skapas ett enhetligt och konsekvent förhållningssätt bland offentliga arbetsgivare. Även sådana konsekvenser bör alltså belysas innan en mer generell reglering införs för statliga myndigheter.

Konkurrensverket vill i sammanhanget framhålla att verkets anställda till stor del utgörs av personer med sådana kompetenser som är mycket attraktiva såväl för privata företag som för andra statliga myndigheter. Verket har därför sedan många år upparbetade rutiner som innebär att den som sagt upp sin anställning hos verket för en anställning i den privata sektorn under uppsägningstiden strikt fränkopplas från eventuella arbetsuppgifter som skulle kunna leda till intressekonflikter.

10.5 Vilka övergångar bör en reglering omfatta?

Konkurrensverket anser att kompetensutbyte inom den offentliga verksamheten är något positivt och tillstyrker därför förslaget att regleringen av övergångsrestriktioner inte ska omfatta övergångar som sker inom eller mellan offentliga verksamheter. Konkurrensverket har inte heller några invändningar mot att

uppdrag och anställningar i politiska partier och internationella organisationer där Sverige deltar ska vara undantagna.

10.16 Sanktionsmöjligheter och aktsamhetsbestämmelse

Konkurrensverket instämmer med utredningens bedömning att det kan finnas anledning till försiktighet även vid övergångar till verksamheter som inte omfattas av anmälningsskyldigheten eller efter att restriktionstiden löpt ut. Konkurrensverket tillstyrker därför förslaget att den aktsamhetsbestämmelse som i dag gäller för statsråd och statssekreterare ska gälla för alla arbetstagare med villkor i anställningsavtalet. Det innebär att den som omfattas av lagen alltid ska sträva efter att agera på ett sätt som minimerar risken för skada för offentlig verksamhet eller otillbörlig fördel för någon enskild. Konkurrensverket anser att en sådan regel skulle kunna införas utan någon ytterligare konsekvensanalys.

Detta yttrande har beslutats av generaldirektören Rikard Jermsten. Föredragande har varit biträdande enhetschefen Stefan Jönsson.

Beslutsfattandet har dokumenterats digitalt och yttrandet saknar därför namnunderskrift.

Rikard Jermsten